

Невмержицький В. М. Використання цифрових освітніх ресурсів у сучасній школі. *Актуальні питання розвитку особистості в умовах трансформації суспільства*: тези доп. Міжнародн. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 23-24 квітня 2026 р.). Хмельницький: ХНУ, 2026. С. 104–105.

Невмержицький В.М.

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

У освітньому процесі, для викладання навчального матеріалу, використовуються не лише підручники, електронні освітні матеріали або презентації. Постійно розробляються та впроваджуються нові медіаформати і цифрові освітні системи, які роблять шкільне навчання більш різноманітним. Серед них, наприклад, є такі, як: цифрові навчальні програми та платформи (наприклад, «Moodle»); інтерактивні дошки; документ-камери (візуалізатори); комп'ютерні класи; класи, оснащені планшетами та ноутбуками. Не лише окремі матеріали, а й освітні середовища, зокрема «віртуальний клас» та позакласні освітні середовища, сприяють інтеграції цифрових ресурсів в освітній процес. Водночас через велику кількість можливостей, які вони надають, можуть виникати труднощі у виборі таких ресурсів.

Характеристиками, які повинні мати цифрові освітні ресурси (ЦОР), можливо визначити: мультимедійне подання навчального матеріалу; розширені можливості для самостійного, активного та інтерактивного навчання учнів; поєднання колективного навчання, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань; індивідуалізація навчального контенту; навчання, незалежно від часу та місця; підтримка взаємодії та комунікації в класі (під керівництвом вчителя). Зазначені пункти не є ідеальними. На практиці, більшість засобів не завжди відповідають всім вимогам, тому, виникає необхідність їх

додаткової оцінки з боку педагогів Також, треба зважувати на наявні переваги та недоліки ЦОР.

До переваг можна віднести: при їх вивченні залучаються кілька органів чуття учнів (насамперед, зір та слух), що робить навчання більш наочним, практичним та активним; навчання можна індивідуалізувати; підтримується самостійне, кероване та кооперативне навчання; учні отримують знання про ризики інтернету (кібербулінг тощо) та здійснюється їх ознайомлення з сучасним ринком праці.

Серед недоліків визнається: їх впровадження потребує часу та фінансових витрат; значна увага приділяється дотриманню юридичних вимог (захист даних, авторське право); постійне оновлення інформації збільшує навантаження на вчителів; учні можуть відволікатися; ймовірним є зниження соціальної взаємодії.

Ефективність ЦОР залежить від багатьох факторів, зокрема, з нейробіологічної точки зору, ці ресурси сприяють навчанню, оскільки залучають різні структури мозку людини. Чим різноманітнішим є навчання, тим краще запам'ятовується матеріал (ефективність засвоєння знань є вищою, коли інформація подається одночасно візуально й аудіально). Водночас, неправильна організація освітнього процесу може призвести до перевантаження або втрати інтересу учнів. Також, не можна нехтувати соціальними аспектами навчання: взаємодією, емоціями та мотивацією.

Якісно розроблені ЦОР характеризуються такими основними ознаками:

1. Концепція розробки. Вимоги, що впливають зі змісту навчального предмета та рівня освіти, є визначальними під час розробки ЦОР. Тому переваги цих ресурсів використовуються саме там, де це доцільно.

2. Зручність використання. Внутрішня логіка навчального матеріалу проявляється як у змісті, так і в способі використання. Добра зручність – це не лише зрозуміла навігація, а й поєднання читабельності, дизайну та мультимедійності. Тому, акцент робиться на функціях, важливих для освітнього процесу, а зайві «цифрові ефекти» – свідомо відкидаються.

3. Дизайн. При оформленні елементів, для цифрового формату, особливу увагу приділяють крокам взаємодії, розміщенню елементів та піктограм інтерфейсу. Для забезпечення зручності, на різних пристроях, створюються різноманітні варіанти відображення, відповідно до розміру екрана. Важливою є оптимальна мінімізація та впорядкування інтерфейсу.

4. Диференціація. ЦОР дозволяють надавати великий обсяг вправ для виконання, без ускладнення самого матеріалу. Це використовується для індивідуалізації навчання. Різні рівні складності, підказки, аудіоматеріали, відео та ілюстрації сприяють індивідуальному засвоєнню. Завдяки рівням складності, учні можуть, за потреби, легко перейти на вищий або нижчий рівень, залежно від індивідуального рівня підготовки.

5. Доречні цифрові ресурси. Відеоматеріали та засоби симуляції, доповнюють навчальний матеріал і дають змогу наочно подати зміст цього матеріалу.

6. Інтерактивні функції. ЦОР забезпечують взаємодію: від введення тексту до самостійного керування відео- чи аудіоматеріалами, а також роботи з засобами симуляції. До інтерактивних функцій належать і вправи типу «drag-and-drop» («перетягування та розміщення») – інтерактивні навчальні завдання, в яких користувач переміщує («перетягує») графічні або текстові елементи на відповідні позиції з метою встановлення правильних зв'язків, послідовностей або відповідностей, які дозволяють упорядковувати елементи та структурувати текст.

Отже, цифрові освітні ресурси у сучасній школі розширюють можливості освітнього процесу, проте їх ефективність визначається не самою наявністю технологій, а якістю педагогічної інтеграції. Їх інтеграція в освітній процес є важливим чинником підготовки учнів до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства. Водночас, вони сприяють індивідуалізації навчання, інтерактивності та багатоканальному сприйняттю інформації, але можуть створювати ризики когнітивного перевантаження і зниження соціальної

взаємодії. Тому, їх використання потребує зваженого підходу з урахуванням дидактичної доцільності та психологічних закономірностей навчання.